

И. А. РОДИОНОВА
Г. Н. НҮСІПОВА
А. А. ТОҚБЕРГЕНОВА

ДҮНИЕЖҮЗІНІҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ, ӘЛЕУМЕТТІК ЖӘНЕ САЯСИ ГЕОГРАФИЯСЫ

Оқу құралы

И. А. Родионова
Г. Н. Нусіпова
А. А. Токбергенова

ДҮНИЕЖҮЗІНІҢ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ, ӘЛЕУМЕТТІК
ЖӘНЕ САЯСИ ГЕОГРАФИЯСЫ

Оқу құралы

Алматы
«Қазак университеті»
2014

ӘОЖ 339.9(075.8)

КБЖ 65.5я73

Р 60

*Баспаға әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
география және табиғатты пайдалану факультетінің
Ғылыми кеңесі және Редакциялық-баспа кеңесі
шешімімен ұсынылған*

Пікір жазғандар:

география ғылымдарының докторы, профессор *А.Р. Медеу*
география ғылымдарының докторы, профессор *Ш.М. Надыров*
география ғылымдарының докторы, профессор *К.Д. Каймулдинова*

Родионова И.А.

Р 60 Дүниежүзінің экономикалық, әлеуметтік және саяси географиясы: оқу құралы / И.А. Родионова, Г.Н. Нүсіпова, А.А. Токбергенова, – Алматы: Қазақ университеті, 2014. – 413 б.

ISBN 978-601-04-0743-5

Оқу құралында дүниежүзінің саяси картасы, дүниежүзі шаруашылығының ресурстық мүмкіндігі мен географиясы және халқы қарастырылған, сонымен бірге Қазақстан Республикасына да экономикалық-географиялық сипаттама берілген. 5В060900, 5В011600-География мамандығы студенттеріне пәнің оқу бағдарламасына сәйкес негізгі тақырыптар бойынша құнды мәліметтер ұсынылған. Оқу құралы жоғары оқу орындарында география мамандықтары бойынша білім алатын студенттерге, сондай-ақ магистранттарға, мектеп мұғалімдер мен қазіргі дүниежүзінің экономикалық, әлеуметтік және саяси географиясына қызыққан оқырмандарға арналған.

ӘОЖ 339.9(075.8)

КБЖ 65.5я73

МАЗМҰНЫ

АЛҒЫ СӨЗ	3
1-тарау	
ДҮНИЕЖҮЗІНІҢ САЯСИ КАРТАСЫ	6
1.1. Аумақ және шекара	7
1.2. Дүниежүзі саяси картасының калыптасу кезеңдері	10
1.3. Дүниежүзі саяси картасының басты нысандары	13
1.4. Мемлекеттік құрылым мен оның түрлері	18
1.5. Дүниежүзі елдерінің типологиясы	24
2-тарау	
ДҮНИЕЖҮЗІ ШАРУАШЫЛЫҒЫНЫҢ РЕСУРСТЫҚ МҮМКІНДІГІ	28
2.1. Дүниежүзі табиғат ресурстарының жіктелуі және экономикалық бағалануы	30
2.2. Минералдық ресурстар	33
2.3. Энергетикалық ресурстар	37
2.4. Жер ресурстары	44
2.5. Орман ресурстары	46
2.6. Су ресурстары	46
3-тарау	
ДҮНИЕЖҮЗІ ХАЛҚЫ	50
3.1. Халықтың орналасуы	51
3.2. Халықтың ұдайы өсуі	52
3.3. Тұрғындардың нәсілдік және этникалық құрамы	57

3.4. Әлемдік діндердің географиясы	59
3.5. Халықтың көшіп-қонуы	65
3.6. Урбандалудың әлемдік үдерісі	70
4-тарау	
ДҮНИЕЖҮЗІЛІК ШАРУАШЫЛЫҚ	
ГЕОГРАФИЯСЫ	77
4.1. Дүниежүзілік шаруашылық және халықаралық еңбек бөлінісі	77
4.2. Халықаралық экономикалық интеграция	88
4.3. Әлемдік шаруашылықтағы ТҮК қызметінің көлемі	94
4.4. Шаруашылық салалары және қоршаған орта	97
4.5. Өндірісті орналастыруға ықпал ететін факторлар	105
4.6. Әлемдік энергетиканың даму үрдісі	109
4.6.1. Мұнай және әлемдік мұнай өңдеу өнеркәсібі	114
4.6.2. Дүниежүзілік газ өнеркәсібі	121
4.6.3. Дүниежүзілік көмір өнеркәсібі	124
4.6.4. Дүниежүзілік электр энергетикасы	130
4.7. Әлемнің қара металлургиясы	140
4.7.1. Темір кен өнеркәсібі	140
4.7.2. Шойын мен болатты балқыту	148
4.8. Дүниежүзінің түсті металлургиясы	159
4.8.1. Дүниежүзінің алюминий өнеркәсібі	166
4.8.2. Мыс өнеркәсібі	177
4.8.3. Қорғасын мен мырыш өнеркәсібі	194
4.9. Машина жасау	198
4.9.1. Станок жасау	200
4.9.2. Кеме жасау	204
4.9.3. Автомобиль жасау	208
4.9.4. Әуе-зымыран ғарыштық өнеркәсібі	216
4.9.5. Электр техникасы және электроника	224
4.10. Химия өнеркәсібі	231
4.11. Құрылыс материалдарының өндірісі	250
4.12. Орман, ағаш өңдеу және целлюлоза-қағаз өнеркәсібі	254
4.13. Жеңіл өнеркәсіп	262
4.14. Тамақ өнеркәсібі	268
4.15. Өнеркәсіп: инновациялық сектор	275
4.16. Ауыл шаруашылығы	280

4.17. Көлік	288
4.18. Қызмет көрсету саласы	296

5-тарау

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ХАЛҚЫ МЕН ШАРУАШЫЛЫҒЫНА СИПАТТАМА	306
5.1. Ресурстық әлеуеті	308
5.1.1. Минералды ресурстар	308
5.1.2. Су ресурстары	319
5.1.3. Орман және жер ресурстары	322
5.2. Қазақстан халқы	326
5.2.1. Негізгі демографиялық көрсеткіштер және халық құрамы	326
5.2.2. Қазақстан халқы	331
5.2.3. Халықтың көші-қоны	334
5.2.4. Қала және ауыл халқы	337
5.3. Қазақстан шаруашылығына сипаттама	340
5.3.1. Қазақстанның отын-энергетика кешені:	343
Мұнай өнеркәсібі	344
Газ өнеркәсібі	352
Көмір өнеркәсібі	356
Электр энергетикасы	357
5.3.2. Металлургия кешені:	359
Қара металлургия өнеркәсібі	359
Түсті металлургия өнеркәсібі	362
5.3.3. Машина жасау өнеркәсібі кешені	365
5.3.4. Химия-орман өнеркәсібі кешені	367
Химия өнеркәсібі	367
5.3.5. Орман ресурсы және ағаш өңдеу өнеркәсібі кешені	372
5.3.6. Халық тұтыну тауарларын өндіру бойынша салалар кешені	374
Жеңіл өнеркәсіп	374
Тамақ өнеркәсібі	378
5.3.6. Қазақстанның агроөнеркәсіп кешені	384
5.4. Көлік кешені	390
5.5. Қазақстанның сыртқы сауда айналымы	395
5.3.9. Қазақстан Республикасының сыртқы экономикалық байланыстары	398
ҚЫСҚАРТЫЛҒАН СӨЗДЕР	408

Оқу басылымы

Родионова Ирина Александровна
Нүсіпова Гүлнәр Нұрмұхамедқызы
Токбергенова Айгүл Әбдіғаппарқызы

**ДҮНИЕЖҮЗІНІҢ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ, ӘЛЕУМЕТТІК
ЖӘНЕ СЯСИ ГЕОГРАФИЯСЫ**

Оқу құралы

Шығарушы редакторы *С. Қазуов*
Компьютерде беттеген және
мұқабасын безендірген *А. Қалиева*

Мұқабаны безендірудегі сурет
nakartemira.com, historic.ru сайтынан алынды

ИБ №7899.

Басуға 19.11.2014 жылы қол қойылды. Пішімі 60x84^{1/16}.
Көлемі 25,8 б.т. Офсетті қағаз. Сандық басылыс.
Тапсырыс №2995. Таралымы 100 дана. Бағасы келісімді.
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.
050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.
«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.